
Aika: 03.10.2017 klo 17:40 - 18:15

Paikka: Kaupunginvaltuuston istuntosali

LUETTELO KÄSITELLYISTÄ ASIOISTA

§	Otsikko	Sivu
50	Kokouksen järjestäytyminen	3
51	Viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat (kuntalain 92 §)	4
52	Kasabergetin ja Sansinpellon päiväkotien siirtyminen ruoan omavalmistukseen	5

Läsnä:	Mollgren Satu Laakio Mika Tuomela Kari Laitinen Ulla Aro Ville Hirvasvuopio Jaana Karimaa Erkki Lauri Maija Nystén Tiina Ant-Wuorinen Lauri Koljonen Tatu Backman Heidi Mellanen Petri Hiitola Annika	pj. varapj. jäsen jäsen jäsen jäsen jäsen jäsen jäsen KH:n edustaja Espoon edustaja sivistystoimenjohtaja talouspäällikkö varhaiskasvatuspäällikkö
--------	--	---

Poissa:	Aarniokoski Sari	opetuspäällikkö
---------	------------------	-----------------

Allekirjoitukset	Satu Mollgren puheenjohtaja Hyväksytty sähköpostitse 4.10.2017	Petri Mellanen sihteeri
------------------	---	----------------------------

Käsitellyt asiat	50 - 52
------------------	---------

Pöytäkirja tarkastettu

Allekirjoitukset	Erkki Karimaa Tarkastettu sähköpostitse 9.10.2017	Maija Lauri Tarkastettu sähköpostitse 7.10.2017
------------------	---	---

Pöytäkirja asetetaan yleisesti nähtäville	Kauniaisten kaupungin kotisivuilla 10.10.2017
--	---

Todistaa	Karola Nyman ilmoitustaulun hoitaja
----------	--

Suomenkielinen opetus- ja
varhaiskasvatusvaliokunta

§ 50

03.10.2017

Kokouksen järjestäytyminen

SOVV 03.10.2017 § 50

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta

- toteaa kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
- valitsee kaksi pöytäkirjantarkastajaa.

Päätös:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta

- totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
 - valitsi Erkki Karimaan ja Maija Laurin pöytäkirjantarkastajiksi.
-

Suomenkielinen opetus- ja
varhaiskasvatusvaliokunta

§ 51

03.10.2017

Viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat (kuntalain 92 §)

SOVV 03.10.2017 § 51

Valiokunnalle on lähetetty viranhaltijoiden päätöspöytäkirjoja edellisen kokouksen jälkeen tehdyistä päätöksistä, jotka voidaan kuntalain 92 §:n mukaan ottaa valiokunnan käsiteltäväksi. Otsikkoluettelo on esityslistan **oheismateriaalina**.

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta päätti 27.2.2013, että valiokunnan jäsenten tulee ilmoittaa ennen kokousta sivistystoimenjohtajalle tai opetuspäällikölle ne viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat, joista toivovat lisätietoja kokouksessa.

Sivistystoimenjohtaja:

Valiokunta merkitsee tiedokseen oheismateriaalista ilmenevät päätökset ja päättää olla käyttämättä kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Suomenkielinen opetus- ja
varhaiskasvatusvaliokunta

§ 52

03.10.2017

Kasabergetin ja Sansinpellon päiväkotien siirtyminen ruoan omavalmistukseen

283/05.10.00/2017

SOVV 03.10.2017 § 52

Lisätiedot:

varhaiskasvatuspäällikkö Annika Hiitola, puh. 050 341 6269
ruoka- ja puhdistuspalvelupäällikkö Anja Hankala, puh. 050 516 1446
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Ruoka on tärkeä osa lapsen kasvua ja kehitystä. Se edistää lapsen fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä ylläpitää vireyttä hoitopäivän aikana. Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto. Ruokailun on oltava taroituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580, 2 b §). Päivähoitoruokailussa tavoitteena on, että ruoan laatu täyttää yleiset terveydelliset ja ravitsemukselliset vaatimukset ja että sitä tarjotaan riittävästi ja riittävän usein hoitopäivän pituudesta riippuen (Varhaiskasvatuslaki 2 b §).

Talouden tasapainotusohjelman laatimisen yhteydessä keväällä 2016 pohdittaessa laajemmin toiminnan tehostamista ja rakenteiden muutosmahdollisuuksia ja uusimista, kaupunginkansliassa nousi esille myös kysymys mahdollisuudesta siirtyä omaan ruoanvalmistukseen Kasavuoren ja Sansinpellon päiväkodeissa. Selvitystehtävä sisällytettiin kaupunginkanslian ruokapalveluiden vuoden 2017 tavoitteisiin. Päiväkotien omavalmistukseen siirtymisen tavoitteen taustalla oli toisaalta tarjota paremmin pienten lasten makumaailmaan sopivia ruokia ja totutella erilaisiin makuihin ennen kouluun siirtymistä, toisaalta parantaa keskuskeittiön kapasiteettipainetta ruoanvalmistuksessa, pakkaamisessa ja lähettämisessä, koska keskuskeittiön kylmä- ja pakastetilan kapasiteetti oli ollut ylikuormitettu jo jonkin aikaa.

Kaupunginhallituksen käsitellessä talousarviota 2017 se päätti edellä mainitun tavoitteen yhteydessä, että selvityksessä tulee toiminnallisten muutosten lisäksi tarkastella eri vaihtoehtojen edellyttämiä investointikustannuksia mukaan lukien ostopalveluvaihtoehtoa sekä vaikutuksia henkilöstö- ja käyttökustannuksiin.

Nykytila

Kauniaisissa siirryttiin 1980-luvulla keskitettyyn ruokatuotantomalliin kun Kasavuoren koulukeskuksen keittiö saneerattiin keskuskeittiöksi vuonna 1984. Aluksi keskuskeittiössä valmistettiin kouluaterioita. 1990-luvulta alkaen on keskuskeittiön valmistettavaksi siirtynyt myös päiväkotien ateriat. Sitä mukaan kun uusia päiväkoteja on suunniteltu ja rakennettu sekä kouluja laajennettu, niin niiden keittiöt on rakennettu/muutettu jakelukeittiöiksi. Tällä hetkellä keskuskeittiössä valmistetaan päivän pääateriat, energiasäkkeet ja salaatit sekä tarvittavat erityisruokavaliot kaikkiin kouluihin ja viihteen päiväkotiiin (Kasavuoreen, Kielikylypyyn, Metsämajaan, Pikku Akatemiin ja Sansinpeltoon) sekä kotihoidon kotiateriat. Yhdessä kunnallisessa

Suomenkielinen opetus- ja
varhaiskasvatusvaliokunta

§ 52

03.10.2017

päiväkodissa on vielä oma valmistuskeittiö – Grankottenin päiväkodissa.

Nykytilanteessa päiväkotien jakelukeittiöissä on yksi kokopäiväinen keittiötyöntekijä. Hän valmistaa aamupalan ja iltapäivän välipalan sekä lounaaseen liittyvän salaatin. Lisäksi hän ottaa vastaan keskuskeittiöstä tulevan ruokakuorman ja laittaa lounaan tarjolle päiväkodin lapsiryhmille. Hän myös leipoo esim. sämpylät ja huolehtii mm. kokoustarjoiluista. Keittiötyöntekijä tilaa tarvittavat ruoat keskuskeittiöstä ja elintarvikkeet tukkuliikkeistä sekä vastaa siitä, että ruoat ja erityisruokavaliot ovat tarjolla oikeissa lapsiryhmissä. Päiväkotiapulainen käy päivittäin auttamassa keittiötyöntekijää jakelukeittiössä. Hän auttaa ruokien tarjolle laitossa ja astioiden pesussa sekä tarvittaessa sijaistaa keittiötyöntekijää. Päiväkotiapulaisen työaika keittiössä on noin 2-4 tuntia päivittäin. Apulaisen päätehtävä on hoitaa siivousta ja tekstiilihuoltoa.

Siirtyminen jakelukeittiöstä valmistuskeittiöksi

Keskuskeittiön tilanteen helpottamiseksi on nyt selvitetty viiden kunnallisen päiväkodin jakelukeittiöstä muuttamista valmistuskeittiöiksi. Kahden uusimman päiväkodin jakelukeittiöt, Kasavuoren päiväkodin ja Sansinpellon päiväkotien jakelukeittiöt, ovat tilavia ja hyvin varustettuja keittiöitä, jotka olisivat kohtuullisin investoinnein muutettavissa valmistuskeittiöiksi.

Liitteenä olevassa selvityksessä on tarkasteltu mahdollisen siirron sekä mahdollisen ostopalvelun taloudellisia ja muita vaikutuksia.

Tällä hetkellä päiväkotien keittiöhenkilöstö kuuluu varhaiskasvatuksen tulosalueelle ja saa palkkansa päiväkotien kustannuspaikoilta. Oma valmistukseen siirryttäessä päiväkotien keittiöhenkilöstön olisi hyvä siirtyä ruoka- ja puhdistuspalvelun tulosalueelle. Päiväkotien nykyiset keittiöiden vakanssit siirrettäisiin ruoka- ja puhdistuspalveluihin ja nykyiset nimikkeet (vastava ruoanjakaja ja ruokapalvelunhoitaja) muutettaisiin ruokapalvelutyöntekijä nimikkeiksi sekä perustettaisiin kaksi uutta kokoaikaista vakanssia kokkinimikkeellä. Ruokapalvelutyöntekijöiden vakanssit täytettäisiin osa-aikaisesti, esim. 6 tuntia/päivä tai 80 %.

Mikäli päiväkodeissa päädyttäisiin siirtymään ruoan oma valmistukseen, olisi hyvän johtamisen, toimintavarmuuden sekä työn tuen kannalta välttämätöntä, että ruoanvalmistuksen parissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi samalla ruoka- ja puhdistuspalveluiden alaisuuteen. Ruoka- ja puhdistuspalveluiden tulosalueella on ravitsemukseen liittyvää ammattitaitoa, osaamista mm. erityisruokavalioiden suhteen sekä toimivat sijaisjärjestelyt mm. ostopalvelun kautta. Päiväkodinjohtajalla on pedagoginen koulutus, eikä hänellä ole riittävää ammatillista substanssiosaamista ruoanvalmistuksesta pystyäkseen kaikissa tilanteissa riittävän tehokkaasti johtamaan ruoanvalmistusta ja sen prosessia.

Kustannusmuutos liittyisi siihen, että nyt päiväkotien alaisuudessa siirtyvä henkilöstö siirtyisi ruoka- ja puhdistuspalveluiden alaisuuteen, kahden kokivakanssien perustamiseen, kuljetus- ja elintarvikekustannusten laskuun sekä sisäisten ruokapalvelumenojen poistumiseen. Samalla päiväkotiapu-

Suomenkielinen opetus- ja
varhaiskasvatusvaliokunta

§ 52

03.10.2017

laisten työpanos vapautuisi heidän perustehtävänsä, mikä parantaisi päiväkotien hygieniää sekä jonkin verran vähentäisi ostopalveluna hankitun siivouspalvelun kuluja. Ostopalvelun vaihtoehtoiset mallit tulisivat kalliimmiksi kuin oma nykyinen toiminta tai päiväkotien jakelukeittöiden siirtyminen omavalmistukseen, eivätkä sen takia ole varteenotettavia malleja.

Kasavuoren ja Sansinpellon päiväkotien keittöiden muuttaminen valmistuskeittöiksi mahdollistaisi, jos edellytykset ovat hyvät, lasten ruuan laadun kehittämisen samalla tavalla kuin esim. Grankottenin päiväkodissa. Muutos mahdollistaisi myös keskuskeittiön investointipaineiden (investointi yht. n. 400 000 – 450 000 euroa) siirtymisen eteenpäin, mikä säästäisi tulevaisuudessa 30 000 - 40 000 euroa vuosittaisia poistokustannuksia sisäisissä vuokrissa. Jos muutos olisi käyttökustannusten osalta neutraali, muutos kannattaisi tehdä.

Keskuskeittiön vuosittaiset käyttökustannukset nousisivat muutoksen seurauksena 148 000 eurolla ja varhaiskasvatuksen ruokahuollon menot laskisivat vuositasolla noin 132 000 eurolla. Ruokahuollon menot siis kokonaisuudessaan nousisivat noin 16 000 eurolla vuositasolla. Kasavuoren päiväkodilla ja Sansinpellon päiväkodilla olisi muutoksen myötä molemmilla puoli päiväkotiapulaisresurssia (yhteensä 1 htv) enemmän kuin nyt siivoamiseen ja tekstiilihuoltoon. Kustannus tästä olisi 29 000 euroa. Muutos merkitsisi, että päiväkodeissa olisi kaiken kaikkiaan enemmän aikuisia kuin nyt. Luonnollisen poistuman myötä olisi tarvittaessa mahdollista vähentää tätä resurssia. Mutta on myös mahdollista, että ulkopuolisen siivouspalvelun kustannukset laskisivat, kuten myös avustajien ja lastenhoitajien sijaiskustannukset.

Muutos edellyttää yhteensä n. 20 000 euron investoinnin Sansinpellon ja Kasavuoren päiväkodeissa, jotta keittiöt voisivat toimia valmistuskeittöinä. Muutos edellyttäisi vielä yt-neuvotteluja muutoksia koskevan henkilökunnan kanssa. Muutos voitaisiin toteuttaa syksyltä 2018.

Valmisteluun ovat osallistuneet päiväkotijohtajat, varhaiskasvatuspäällikkö, ruokapalvelupäällikkö, hallintopäällikkö ja sivistystoimenjohtaja.

Sivistystoimenjohtaja:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta päättää esittää kaupunginhallitukselle että Sansinpellon päiväkodin keittiö 1.8.2018 lähtien valmistelun mukaisesti muuttuu valmistuskeittöksi ja että tarvittava kokkivakanssi perustetaan. Valiokunta valtuuttaa sivistystoimenjohtajan tekemään yhteistyössä hallintopäällikön kanssa resurssi- ja henkilökuntasiiroja vuoden 2018 talousarvioesitykseen, joka annetaan kaupunginhallitukselle.

.....

Valiokunta kävi keskustelua siitä, että keskuskeittiön kehittämiseen ja laadun parantamiseen tarvitaan panostusta. Päätösehdotuksen mallissa on epävarmuuksia ruuan laadun nostamisesta ja mallin hyödyistä. Henkilöresurssin osalta malli on haavoittuvainen ja kustannukset suhteessa epävarmuustekijöihin koetaan liian suuriksi.

Suomenkielinen opetus- ja
varhaiskasvatusvaliokunta

§ 52

03.10.2017

Jäsen Hirvasvuopio ehdotti jäsen Laitisen kannattamana päätösehdotuksen hylkäämistä.

Jäsen Nystén ehdotti, että asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi. Ehdotus raukesi kannatuksen puuttuessa.

Päätös:

Valiokunta päätti yksimielisesti hylätä päätösehdotuksen.

MUUTOKSENHAKUOHJEET

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Kauniaisten kaupungin kirjaamosta (katso yhteystiedot oikaisuvaatimusohjeen alla).

Muutoksenhakukiellot ja kieltojen perusteet

Kuntalain 136 §:n (410/2015) mukaan seuraavista päätöksistä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Pykälät: 50, 51, 52

Muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälät ja lakiviittaukset:

Oikaisuvaatimusohje

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi kuntalain 134 §:n 1 mom. (410/2015) mukaan tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Pykälät:

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Työsopimussuhteeseen ottamisesta tai päättämisestä voidaan kuitenkin tehdä oikaisuvaatimus vain jos perusteina ovat, että 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, 2) päätöksen tehnyt viranomaisen on ylittänyt toimivaltansa tai 3) päätös on muuten lainvastainen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, ja yhteystiedot:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta		
Kauniaisten kaupunki	Sähköposti:	kirjaamo@kauniainen.fi
Kirjaamo	Puh.	09 50561
Kauniaistentie 10	Faksi:	09 5056 535
PL 52, 02701 KAUNIAINEN	Kirjaamon aukioloaika:	klo 8.00–15.45

Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja se on toimitettava kirjaamoon viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana. Asian katsotaan kuitenkin tulleen viranomaisen tietoon kirjeen saapumispäivänä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen sisältö ja muoto

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava 1) päätös, johon haetaan oikaisua, 2) se, millaista oikaisua vaaditaan ja 3) millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava oikaisuvaatimuksen tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero. Jos oikaisuvaatimus päätös saadaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Oikaisuvaatimuksen tekijän, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava oikaisuvaatimus. Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitusosoitus

Alla mainittuihin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta myös se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai 3) päätös on muuten lainvastainen. Valitusperusteena ei voida käyttää sitä, että päätös on yksityisoikeudellisten säännösten vastainen. Valittajan tulee esittää valituksen perusteet valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä.

Muun lain nojalla tehdyn oikaisuvaatimuksen tai valituksen osalta muutoksenhakuoikeus määräytyy sen lain mukaan.

Valitusviranomainen

Viranomainen, jolle valitus tehdään, ja yhteystiedot:

Helsingin hallinto-oikeus	Sähköposti:	helsinki.hao@oikeus.fi
Tuomioistuimet-talo	Puh.	029 56 42000
Kirjaamo	Faksi:	029 56 42079
Radanrakentajantie 5	Kirjaamon aukioloaika:	klo 8.00–16.15
00520 HELSINKI		

Kunnallisvalitus, pykälät:	Valitusaika	30	päivää
Hallintovalitus, pykälät:	Valitusaika		päivää
(katso erillinen muutoksenhakuohje)			

Muu valitusviranomainen (katso erillinen muutoksenhakuohje)

pykälät:	Valitusaika	päivää
-----------------	-------------	--------

Kunnallisvalitusaika ja sen alkaminen

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja se on toimitettava valitusviranomaisen kirjaamoon viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana. Asian katsotaan kuitenkin tulleen viranomaisen tietoon kirjeen saapumispäivänä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Kunnallisvalituksen sisältö ja muoto

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Valituksessa on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarvittavat yhteystiedot,
- päätös, johon haetaan muutosta,
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi,
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan,
- sähköpostiosoite, jos valitusviranomaisen päätös saadaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi, kotikunta ja postiosoite.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valitus. Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitukseen on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Hallinto-oikeus voi tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukaan periä muutoksenhakuasian käsittelystä oikeudenkäyntimaksun (1.1.2016: 250 euroa).